

Derfor er en ny betalingsform nødvendig

Interview med Jørgen Rishøj

Bibliotekscentralen har lanceret en ny prismodel i forbindelse med Biblioteksdatas tilbud. Skyldes det indførelsen af edb?

Anledningen til at foretage en omlægning af prissystemet har ganske rigtigt været bibliotekernes forestående overgang til direkte terminalsøgning i BC-basen. Det vil overflødiggøre bibliotekernes køb af en række kataloger i trykt form, fordi oplysningerne nu vil kunne hentes direkte i basen. Men det er jo stadig nødvendigt at foretage det grundarbejde, der skal til, for at oplysninger kan inddateres i BC-basen. Det er dette arbejde, bibliotekerne betaler for gennem katalogiseringsbidraget. Bortset fra det, har den økonomiske krise også en betydning, fordi den har vist, at bibliotekerne køber færre eller helt undlader at købe visse produkter. Resultatet bliver, at mange små bække svinder ind, og vi risikerer at tørlægge ressourcerne til bibliotekskatalogiseringen.

Der er måske mange, der har svært ved at forstå Bibliotekscentralens beregninger. Kan du kort gøre rede for, hvorledes det foregår i dag?

Principielt skal Bibliotekscentralens produkter økonomisk hvile i sig selv. D.v.s. at pris og kvalitet må afpasses efter den afsætning, det enkelte produkt kan opnå, ligesom hos ethvert andet forlag, der må indkalkulere produktionsomkostninger m.m. Udover

disse omkostninger skal det enkelte produkt give et dækningsbidrag, dels til den almindelige drift, dels til det overskud, der er nødvendigt for at sikre en løbende produktudvikling.

Hvordan vil du så forklare de principper, der ligger til grund for den nye beregning?

I forbindelse med katalogiseringsbidraget har vi forenklet beregningen, idet vi har sagt, at alle de omkostninger, der er forbundet med den centrale katalogisering, gøres op på samme måde som redaktionsomkostningerne for andre produkter. Disse omkostninger har vi sat i forhold til indbyggertallet, fordi vi anser dette for det mest objektive kriterium, man kan finde. Virkningen er, at prisen på de enkelte produkter reduceres til kun at omfatte de almindelige produktionsomkostninger og dækningsbidraget.

Hvilke overvejelser har ligget til grund for valget af den nye betalingsmodel?

En så omfattende omlægning har naturligvis krævet nøje overvejelser.

Vi har opstillet 5 punkter, som vi ønskede opfyldt.

1. Modellen skal kunne accepteres som retfærdig
2. Den skal være enkel at forstå
3. Den skal være enkel at administrere
4. Den skal være stabil, d.v.s. sikret mod større ændringer udefra, let

at konsekvensberegne ved forandringer, og sikret mod manipulation, d.v.s. omgåelse af systemets takster

5. Den skal være fleksibel, så det er let at korrigere mod uønskede effekter.

Kunne man ikke have valgt andre kriterier, f.eks. bogkontoen eller bibliotekets totalbudget?

Måske, men man må holde sig for øje, at den væsentligste årsag til omlægningen er at sikre en fortsat god central katalogiseringsservice. En afhængighed af bibliotekernes budgetter ville ikke give nogen sikkerhed, da de er underkastet de kendte konjunkturændringer.

Hvordan har kommunerne reageret på prismodellen?

Vi har haft mange drøftelser med både biblioteksfolk og politikere, og vi er glade for at kunne sige, at afvejninger af fordele og ulemper har ført til en bred opbakning af omlægningens grundlæggende principper.

Det hører jo med i billedet, at en fortsættelse af den nuværende prismekanisme ville medføre store prisstigninger på en række af de essentielle produkter, der simpelthen er nødvendige i bibliotekernes daglige arbejde.

Kan du give et eksempel på den nuværende prismekanisme?

Hvis totalomkostningerne for et produkt er f.eks. 500.000 kr., og der sælges 500 stk., er prisen 1.000 kr. pr. stk. Fordobles salget, halveres prisen. Og omvendt, hvis salget halveres, fordobles prisen. Det illustrerer, at det, der vejer til i omkostningerne, ikke er trykning og papir. Det, der vejer tungt, er grundudgifterne, og her tænker jeg især på redaktionsudgifterne. De skal under alle omstændigheder til for at lave det første eksemplar.

Der har været kritik af, at der ikke kunne differentieres med hensyn til bibliotekernes forskellige brug af den centrale katalogisering, f.eks. af gramfonplader

Det er rigtigt, men man må ikke glemme, at det enkelte biblioteks placering i informationssamfundet betyder, at der stilles krav om, at alle slags data stilles til rådighed for befolkningen. Biblioteket må også kunne besvare spørgsmål om musik. Det vil det kunne gøre med online-adgang til BC-basen. I det hele taget kommer bibliotekskatalogiseringen alle biblioteker til gode. Det er bredden i informationsmængden, der sikrer anvendeligheden under forskellige forhold. Man kan sammenligne en database med et leksikon, hvor man jo er nødt til at have alle bindene, fordi man ikke på forhånd ved, hvilke spørgsmål der bliver stillet.

Skal kommunerne tvinges ind i den nye model, og vil den ikke blive dyrere for bibliotekerne?

Ordningen er frivillig, idet biblioteket kan tilslutte sig den nye prismodel på det tidspunkt, der passer bedst. Ved tilslutning til Biblioteksdata skal man dog tilslutte sig den nye prisstruktur, fordi man herved får ad-

gang til alle de data, den centrale katalogisering stiller til rådighed. Ved hjælp af bibliotekernes indberetninger har vi foretaget konsekvensberegninger, som viser, at man inden for alle kommune størrelser vil kunne finde eksempler på biblioteker, der vil spare, og biblioteker, der vil komme til at betale lidt mere. Det må erkendes, at biblioteker, der kun i begrænset omfang har benyttet den centrale service, vil få en meromkostning, men til gengæld bliver priserne på de enkelte produkter reduceret. Det vil medføre

en langt større spredning af produkterne, og det betyder igen en rationalisering af det daglige arbejde.

Hvilke konsekvenser tror du, de økonomiske stramninger vil få for Bibliotekscentralen?

De senere års stramninger i økonomien har betydet et væsentligt incitament for Bibliotekscentralen til at rationalisere og produktudvikle. Denne lineie vil blive fortsat i de kommende år, fordi vi er overbevist om, at hverken bibliotekerne eller politikerne vil sidde med hænderne i skødet, hvis vi pludselig forhøjer priserne. Derfor forpligter den nye prisstruktur også til en øget dialog med brugerne, så der kan være bred enighed om forbedringer og prioriteringer.

